Download from: aghalibrary.com

نیمګړي ارمانونه

(د ولسي شاعر محمد عالم حیران د شعرونو جونګ)

راټولوونکی

محمد اسمعیل یون

Download from: aghalibrary.com

بسم الله الرحمن الرحیم

کتاب پېژندنه

د کتاب نوم:	نیمګړي ارمانونه
شاعر:	محمد عالم حیران
راټولوونکی:	محمد اسمعیل یون
خپرندوی:	یون کلتوري یون
چاپشمېر:	۱۰۰۰ ټوکه
لومړی چاپ:	۱۳۶۹ل کال
دویم چاپ:	۱۳۸۷ل کال
د راټولوونکي پرله پسې نومره:	(۲)
د خپرندوی پرله پسې نومره:	(۲)
کمپوزر:	ضیاالرحمن ضیا

نیولیک

ګڼه	سرلیک	مخ
۱	د دویم چاپ سریزه	۱
۲	یادښت	۸
۳	سریزه: هرسهار...	۱۰
۴	بېلابېل شعرونه	۲۴
۵	د محمد اسمعیل یون لنډه پېژندنه	۷۹

د دویم چاپ سریزه

دا شعري ټولګه چې ستاسو په لاسو کې ده، دا د لغمان د یو متوفی شاعر، خدای بښلي محمدعالم حیران، د هغو شعرونو مجموعه ده، چې له نن څخه (۱۹) کاله وړاندې پر ۱۳۶۹ل کال، ما راټوله کړې او پر همدې کال مې په کابل کې چاپ کړې ده. د حیران دا شعرونه ما د نږدې یو کال په بهیر کې هماغه مهال له بېلابېلو لارو، چې ددې ټولګې په سریزه کې ورته اشاره شوې، راټول کړل او پر همدې (۱۳۶۹) ل کال مې د هغه وخت د حکومت د فرهنګي موسسو بېلابېلې دروازې وټکولې، چې دا شعرونه پرې چاپ کړم، خو د چاپ امکان یې برابر نه شو. هغه وخت له دولتي چاپي امکاناتو پرته نور امکانات نه وو، شخصي چاپ هم ډېر دود نه و، تر دې دمخه په ټول افغانستان کې فکر کوم د چاپ په دومره اوږده بهیر کې، یوازې دوه یا درې عنوانه پښتو کتابونه په شخصي لګښت چاپ شوي وو، نور په شخصي لګښت د چاپ کلتور بېخي دود نه و.

زه چې ددې ټولګې د چاپ په برخه کې له دې موسسو نهیلی شوم، نو د شخصـــــي چاپ مفکورې مـــــې په ذهن کې

غځونې وکړې، هغه وخت د شخصي لګښت پیدا کول هم څه اسانه خبره نه وه، ډېر هلې ځلې مې وکړې، په دې برخه کې هم پاتې راغلم، خو په پای کې مې په خپل ټولګیوال (پښتون بهرامزي) سترګې خوږې شوې. (دا مهال زه د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې د درېیم ټولګي محصل وم.) پښتون بهرامزی زما ټولګیوال هم و او زما نږدې ملګری هم، په درس کې په منځنۍ کته ګورۍ کې راته، خو د پښتونولۍ او ملي احساس له مخې په لومړۍ درجه اشخاصو کې و، اقتصاد یې هم ترمنځنۍ کچې لږ لوړ و. دده نیکه بهرام خان د مشروطه غوښتونکو د غورځنګ فعال غړی و، نو ځکه ده خپل تخلص د پلار پر ځای، نیکه ته منسوب کړی و، لنډه دا چې دی پر پښتو ډېر مین ځوان و، تل به یې ماته ویل: ((پښتو ته د فکري او فرهنګي کار سرته رسول ستا کار دی، خو که چېرې خبره د خرپ او ترپ، پیسو او یا هم د زور راغله، نو بیا ته موږ ورته پرېږده...)) کله چې ددې کتاب د چاپ خبره راغله، نو ما ورته وویل، چې فکري کار خو ما ترسره کړ، اوس نو راځه دا بل کار ستاسو دی، هغه وویل: ((راځه دا سې به وکړو چې پر نورو کسانو به وګرځو، که څوک پیدا نه شول، نو بیا به خپل زور ووهو)). ډېره لټه مو وکړه، خو څوک پیدا نه شول. په پای کې دی مجبور شو خپله هغه

پانګه چې له کوره یې هم پته وه، راوباسي او د کتاب د چاپ غم وخوري، کله چې چاپخونې ته لاړو، په هغو پیسو هم چاپ ناشونی و. څو ورځې نور هم د پیسو په لټه کې شو، له خپل یو بل ملګري څخه مې یو مقدار پیسې د احسن پور په توګه واخیستې، نو په دې ډول د کتاب چاپ لګښت پوره شو. بیا مې له ښوونې او روزنې وزارت څخه، (په شخصي لګښت د

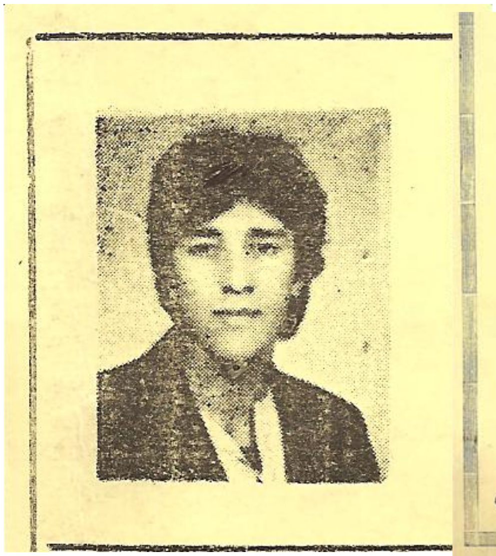

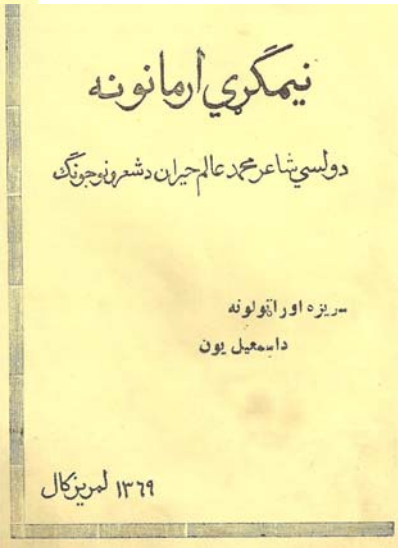

کتاب چاپ) امر واخیست، هغوی خپلې چاپخونې ته ولیکل چې که چېرې دوی په خپل لګښت کتاب چاپوي، ورته چاپ یې کړئ! د پوهنې چاپخونې رئیس ښاغلی عبدالکبیر کاکـــــــړ مې پېژندګلوی و، د لغمان و، فرهنګي سړی و،

د محاسبې رئيس يې راوغوښت او ورته يې وويل، چې موږ سره مرسته وکړي او ډېره ګټه راباندې ونه کړي، د څو ورځو په بهير کې مو په حروفچيني ډول د کتاب د چاپ کار خلاص او د يو زر ټوکو په شمېر مو کتاب چاپ کړ. د کتاب پښتۍ ساده، پر لومړي مخ د کتاب عنوان او پر څلورم مخ د ښاغلي پښتون بهرامزي عکس او له هغه څخه شوې مننه چاپ شوې وو.

د کتاب تر چاپ دمخه ما او بهرامزی صيب داسې تړون کړی و، چې کله کتاب چاپ شو، نو د خرڅلاو له لارې به يې ده ته خپلې او زموږ بل ملګري ته خپلې پيسې بېرته ورکوم او که چېرې يې پيسې زياتې شوې، په هغو به نور کتابونه چاپوم. کله چې کتاب چاپ شو، زه او پښتون بهرامزی له خوشالۍ نه په کاليو کې نه ځايېدو. د يوې مياشتې په بهير کې مو په زور او رضا پر ليکوالو او د شعر پر مينوالو دا اثر خرڅ کړ، عاشق الله فرياد او اکبر کرګر موږ سره په دې برخه کې ډېره مرسته وکړه، د کتاب تر خرڅلاو وروسته د پښتون بهرامزي پيسې هم پوره شوې او زموږ د هغه بل ملګري پور هم خلاص شو، خو څرنګه چې ځينې کتابونه له موږ څخه په وړيا ډول تللي وو، نو د بل کتاب چاپ ته څه ترې پاتې نه شول، خو موږ ته يوه لويه لاره خلاصه شوه او هغه دا چې په شخصي لګښت کتابونه چاپولای او بېرته يې لګښت هم

راکښلای شو، دا یو فرهنګي انقلاب نه و، خو د یو فرهنګي انقلاب د پیلامې لپاره یې موږ ته د جرئت وزرونه جوړ کړل، بیا مو همدې لړۍ ته دوام ورکړ، هغه وخت اکثرو خلکو زموږ ددې هڅې ملاتړ وکړ، خو ځینو به اعتراض کاوه، چې ولې یې د لګښتونو عکس چاپ کړی او مننه یې ترې کړې، خو موږ به ورته ویل، دا د هغه حق دی، هغه چې د یو کتاب لپاره دومره لګښت ورکوي، نو له موږ څخه په یوه مننه، څه شی کمېږي؟ دې سره به نور خلک هم تشویق شي، چې همدې لړۍ ته دوام ورکړي. اوس چې له هغه وخته نږدې شل کاله تېرېږي او خپله زما په لاس، تر سلو عنوانو زیات هغه اثار چاپ شوي، چې لګښت یې زموږ هېوادپالو فرهنګپالو افغانانو ورکړی دی. موږ پرې زیات خوشاله شوي یو او دا کار یو فرهنګي انقلاب ګڼو. ان د دې کتاب تر چاپ نږدې شل کاله وروسته بیا هم دا اثر په شخصي لګښت چاپېږي، خو هغه خوند او مزه چې ددې کتاب پر لومړي چاپ ما څکلي، تر اوسه یې زما فرهنګي مینه تازه ساتلې ده، نو ددې کتاب د بیا چاپ پر وخت لازمه ګڼم، له ټولو هغو فرهنګپالو څخه

چې ددې کتاب او نورو اثارو د چاپ په برخه کې مرستندوی شوي، مننه وکړم، په تېره بیا له ښاغلي پښتون بهرامزي څخه. ښاغلی بهرامزی د تنظیمواکۍ د جګړو پر مهال د یوه خونړي تنظیم له خوا بندي شو، خو خدای خبر چې د خدای مخلوق ته د ده د کومې ښېګڼې له امله روغ رمټ، له دې وژونکو وژغورل شو، زما خو زړه دا وایي چې کېدی شي، د ګڼو ښېګڼو تر څنګ یې د فرهنګي خدمت دا یوه ښېګڼه هم مخې ته ودرېدلې وي. بهرامزی اوس په ډنمارک کې ښه ژوند لري، خو څومره چې زه هغه پېژنم د حیران کتاب د چاپ خاطره به یې اوس هم په ذهن کې همدا سې تانده وي.

له دې داستان څخه مې هدف دا و چې د هېواد فرهنګ ته کار کول له دغسې ستونزو، کړاوونو، دردونو، خو ډېرو خوندونو سره مل دی. که څوک د زړه له تله خپلو هېوادوالو سره مینه ولري، نو خدای(ج) یې ضرور د بري مقام ته رسوي. ما خپله فرهنګي مبارزه له همدغو حالاتو راپیل کړې، اوس د نورو لویو فرهنګي کارونو، چې ترسره کول یې زما په وس کې نه دي، خو د بریالیتوب په لټه کې یې یم او د زړه له کومې ورته کار کوم، له خپلو هېوادوالو هیله لرم، مـــــوږ ته د دعا لاسونه پورته کـــړي، چې خپل هېواد د پردیو له کلتوري

او فکـري يرغـل څخـه وژغـورو او د نړيوالـو پـه کلتـوري تصويرونو کې، موږ هم د خپل کلتور ځلانده تصوير په خپلو سترگو وگورو.

په همدې هيله
پوهندوی محمد اسمعيل يون
د ۱۳۸۷ل کال د سلواغې ۵مه
کابل- افغانستان

یادښت

د خوښۍ ځای دی، چې د ښوونې او روزنې مطبعه د خپلو بنسټیزو دندو، یانې د هېواد لوښو او زامنو ته د درسي کتابونو د چاپولو په خوا کې یو ځل بیا ددې بری ترلاسه کړ، چې د یو ځوان او تکړه شاعر محمد عالم حیران، د شعرونو مجموعه چاپ کړي.

محمد عالم حیران په یوې غریبې کورنۍ کې سترګې پرانیستي، خپل خوږ عمر یې خلکو ته د خدمت په لار او د خپلې مورنۍ خوږې ژبې پښتو په پاللو او روزلو کې تېر کړی دی.

د حیران د شعرونو دا مجموعه د ښاغلي محمد اسمعیل یون په زیار او هڅه راټوله او چاپ ته تیاره شوې ده. د حیران شعرونه یو خاص خوند او کیفیت لري او لکه څنګه چې له زړه نه پاڅېدلي په زړه لګي او هغه ته قوت ښي. د ښوونې او روزنې مطبعه په داسې حال کې، چې ښاغلي یون ته د هغه د کار او زیار په لار کې ستر بریالیتوبونه غواړي، خپله دنده بولي، چې د هېواد د بډای فرهنګ په ژوندي ساتلو کې د هر راز علمي، ادبي او هنري اثارو په چاپولو او خپرولو کې خپله ملي او هېوادنۍ دنده سرته ورسوي.

په درښت

ډيپلوم انجنير عبدالکبير کاکړ

د ښوونې او روزنې د مطبعې رئيس

سریزه:

هر سهار چې د چمن کونج او کنار لټوم
زه پــه هــغو ګلڅېرو کې مـخ د یار لټوم

ولسي شعر او شاعرۍ د هرې ټولنې د ادبیاتو یوه ځانګړې او غوره برخه جوړوي او د ادبیاتو د نورو برخو تر څنګ په ډېر ژور ډول د ټولنې د حالاتو او پېښو انځورنه کوي.

په ولسي شاعرۍ کې د ټګۍ برګۍ او تېر ویستلو نښې او نښانې نه لیدل کېږي، له یوه پاک زړه څخه راوتلې وي او د هر چا د زړونو تل ته ننوزي. په ولسي شعر کې د کوم واکمن ستاینه او د هغه د زور تر برچې لاندې د هغه توصیف نه لیدل کېږي او نه دا شاعري د بازار په تله د ورځې په نرخ خرڅېږي، بلکې ولسي شعر او شاعرۍ د ټولنې تاریخ دی، د هغې د ماضي هنداره ده او د راتلونکي لپاره الهام.

او ښه خو لا داده چې زموږ د پښتو ژبې ولسي شاعري ډېره غني او پراخه ده او زموږ د ټولنې او د هغې د روحیاتو د پېژندنې یوه ځلېدونکې پاڼه ده. ولسي شاعري خپله په ولس کې د زېږېدونکو شاعرانو زېږنده ده او د پردیو له هر ډول اغېزې څخه لرې پاتې ده.

یو لیکوال وایي: ((د خلکو سندرې هغو خلکو ویلې دي چې سواد یې نه درلود. لیکل او لوستل یې په عمومي توګه نه وو زده او دا سواد نه لرل باعث شوې ده، چې عامیانه شاعران د هر ډول بهرني تاثیراتو څخه محفوظ پاتې شي. دوی کومه نمونه، نه درلوده چې د هغه څخه تقلید وکړي د شعري قواعدو کوم اقتدار نه و، چې د هغه څخه پیروي وکړي. نو دوی مجبور وو، چې د خپل شخصي ابتکار څخه کار واخلي او نوی شعر خلق او ایجاد کړي او دې مجبوریت داسې ادب راپیدا کړی دی، چې لوړ شعري ارزښت لري او په واقعي توګه د یوه ولس روح منعکسوي.[1]

یو بل پوه وایي: ((د عوامو هنر همېشه ساده وي، زیات تجمل او سینګار نه قبلوي او د ژوند له حیاتي اړتیاوو سره پیوستون لري.))[2]

د پښتو شاعرۍ زیاته برخه د پښتو په ولسي شاعرۍ پورې تړلې ده. هغه خوند او زور چې زموږ په ولسي شاعرۍ کې لیدل کېږي او د خلکو زړونو ته ښه رسېږي، زموږ په معیاري شاعرۍ کې چې د باسوادو یا د تحصیل لرونکو

---

[1] پوهاند دوکتور مجروح، وږمه مجله، ۱۳۵۴ل کال، ۴ګڼه، ۲۷مخ.
[2] محمد صدیق روهي فولکور پېژندنه، د علومو اکاډمي، ۱۳۶۵ل کال، ۱۲۸مخ.

شاعرانو زېږنده ده او د هغوی له خوا رامنځته شوې، نه لیدل کېږي. اوس هم په زیاتو کورونو کې حتی د ښارونو په زیاتو کورونو کې د سیمه ییزو او محلي سندرغاړو کیسټونه اورېدل کېږي او دا ددې ښکارندویي کوي، چې زموږ ولسي شعر زموږ د خلکو پر زړونو ښه لګېږي او له هغه څخه خوند اخلي.

د پښتنو زیاتې او یاکه وواېو ټولې سیمې له ولسي شاعرانو څخه ډکې دي، خو په ځانګړې ډول د هېواد ختیزه سیمه د پښتو د ولسي شعر او هم د معیاري شعر او ادبیاتو د یوې سترې زېږندویزې سیمې حیثیت لري. دلته داسې شاعران زېږېدلي، لوی شوي او ژوند یې له لاسه ورکړی، چې کلونه کلونه به یې د شعرونو انګازې زموږ د خلکو په زړونو کې تاوېږي. د ملنګ جان، محمدنور، شیخ احمد خان، حنان او له داسې نورو نومونو سره زموږ خلک ښه بلد دي او پر زړونو یې ښه لګېږي، خو موږ دلته پر یو بل ولسي شاعر محمد عالم حیران چې ده به هم د هغو ځای نیولی وای خو ژوند ورسره یاري ونه کړه او په ډېره ځوانۍ کې یې ورژاوه او له شعرونو ډک زړه یې ګور ته کښته کړ، خبرې کوو. خو بیا هم ده د ژوند په ډېره تنګه او لنډه موده کې د خلکو په زړونو

کې خپل ځان ته لاره پرانیستله او په خپلو خوږو شعرونو او اواز یې تل تر تله د خلکو په زړونو کې د اوسېدو ځای پیدا کړ. دی د لغمان ولایت د الینګار په ښکلې شاعرانه سیمې، هغه سیمه چې طبیعت یې شاعرانه دی، جوړښت یې شاعرانه دی او خلک یې شعر مزاجه دي، زېږېدلی دی، نو باید حیران ښه شعرونه ووایي او خواږه یې ووایي.

یوه لیکوال، هغه وخت چې حیران ژوندی، و د هغه په باب لیکلي: ((محمد عالم حیران د محمد سالم زوی د لغمان ولایت د الینګار ولسوالۍ په کټهل کې پر ۱۳۳۰ل کال زېږېدلی دی. نوموړی شاعر له ډېرې غریبې کورنۍ څخه دی، کسب یې نجاري دی، سربېره پر دې چې تکړه نجار دی په زړه پورې هنرمند هم دی، ډېر کیسټونه لري. نوموړي شاعر مکتب نه دی لوستی، سواد یې له خپلو همزولو څخه زده کړی دی.

حیران د شعرونو دوه مجموعې لري، چې دده د وینا له مخې یې د شعرونو تعداد (۲۲۰۰) ټوټو ته رسېږي، اکثره شعرونه یې عشقي دي. د ښاغلي حیران ځینې شعرونه د ورځپاڼو له خوا چاپ شوي او ځینې شعرونه یې په راډیو او ټلویزیون کې د هنرمندانو له خوا ویل شوي دي)).[1]

---

[1] الینګاري شاعران، عزیز تحریک، ناچاپ.

کله چې حیران پنځه کلن و، نو له خپل پلار سره یې په نجارۍ کې مرسته کوله او کله چې یې د خپلو ملګرو او په مسجد کې د کتابو د لوستلو په واسطه سواد زده کړ، نو له شعر او شاعرۍ سره یې هم علاقه پیدا شوه او په لږه موده کې یې پر شعر ویلو پیل وکړ او پر **۱۳۴۵**ل کال یې خپل ځینې شعرونه محلي هنرمندانو ته ورکړل او د هغو له خوا زیات تشویق شو. حیران پر **۱۳۲۱**ل کال د کابل د تلاشۍ په کنډک کې سرتېری شو، څه موده وروسته له هغه کنډک څخه جنايي کورس ته معرفي کړای شو. پر **۱۳۲۲**ل کال له کورس څخه فارغ شو، د همدې کال د میزان په میاشت کې یې د وظیفې پر اجرا کولو پیل وکړ او د همدې کال د جدي میاشتې پر لسمه نېټه د لغمان ولایت د ((ده زیارت)) په کلي کې په یوې مخامخ جګړه کې شهید شو. روح دې ښاد وي.

له محمد عالم حیران څخه دوه زامن او دوه لورګانې پاتې دي. اوس راځو د حیران د شاعرۍ څرنګوالي او څومره والي ته!

حیران د خپل ټول **۳۲** کلن ژوند په موده کې هر څه چې یې له لاسه کېدل ویې کړل او ښه خو لا داده، چې د ژوند سختیو او کړاوونو د شاعرۍ پر لاره بوته او په کومې بلې لارې یې د تلو تکل ونه کړ. سعدالله جان برق وايي: ((په هر چا چې غم دېر شي

نو دريو شيانو ته به مخه کوي. يا به لېونی کېږي، يا به شرابو ته پناه وړي او يا به شاعرۍ ته مخه کوي.)) [1]

که موږ د ژوند د سختيو پورتنيو دريو نتيجو ته وګورو، نو ښه به هغه څوک وي، چې شاعرۍ ته مخه کړي او يا شاعري ورته مخه کړي او دوه نورې خو يې انسان د ټولنيز ژوند له عادي بهير څخه باسي. خو حيران هم ښه په دې دی، چې شاعرۍ ته يې مخه کړې او په دې توګه يې د ژوند له سختيو سره د مبارزې لاره نيولې ده. حيران د خپل ځوان او لنډ عمر په موده کې وکولای شول، په خپلو ځوانو شعرونو سره د ژوند او د خپلې ټولنې مختلف اړخونه راوسپړي او د شعر او نظم په ژبه يې د موسيقۍ څپې هم له شعر سره يوځای کړي، چې وکولای شي د خپل زړه کوکې په لا ښه ډول خلکو ته ورسوي.

[1] لاس او ګرېوان، د عبدالرشيد رشيد خار د شعرونو جونګ، د سعدالله جان برق سريزه.

هغه په ډېره تنکۍ ځوانۍ کې پر شعر لیکلو پیل کړی و، کله چې د هغه شعرونه محلي سندرغاړو د موسیقۍ په څپو کې ولوستل، نو دده پېژندګلوي هم له هغو سره زیاته شوه، ترڅو چې دی یې هم له خپلو شعرونو سره یوځای د موسیقۍ زړه راکښونکي سمندر ته کش کړ او دې کار خو د حیران شاعري او شهرت ته دومره ځواک ورکړ، چې نن یې موږ هم دې ته مجبور کړو، چې قلم راواخلو او د هغه د ژوند او سندرو په باب تر وسه وسه څه ولیکو. حیران د خپل ژوند تر وروستي بریده د څومره والي او څرنګوالي له پلوه د کتنې وړ شعرونه لیکلي او په دې موده کې یې په خپل اواز په سلګونو کیسټونه ثبت کړي دي. خپل شعرونه یې هم د موسیقۍ په څپو کې ویلي او د نورو هم.

د حیران ټول شعرونه د موسیقۍ په څپو برابر دي، چې دا کار زموږ د ولسي شعر یوه غوره ځانګړتیا ده او برابر خو بأید څکه وي چې هغه په خپله یو مین هنرمند و او پر موسیقۍ پوره بلد و. اوس په لغمان ولایت کې داسې کور کوم یو که پیدا شي چې دی ټیپ غږوي او د حیران کیسټ دې ورسره نه وي، ما هم د هغه زیات شعرونه د هغه په خپل اواز او هم د نورو سندرغاړو له خولې له کیسټونو څخه د کاغذ پر مخ کښلي دي.

د حیران د شعرونو د زور څپې نه یوازې د یوې محدودې سیمې له پولو څخه رابهر شوې، بلکې زموږ د یوه معیاري

شعر په توګه یې په ټول هېواد کې انګازې وکړې او ډېر ځله به مو دا شعر د راډیو افغانستان له خپو څخه د مشهورو سندرغاړو له خولې اورېدلی وي، چې وایي:

هر سهار چې د چمن کونج او کنار لټوم
زه په هغه ګلخېرو کې مخ د یار لټوم

حیران سره له دې چې ښوونځی نه و لوستی او تحصیل یې نه و کړی او نه یې د شعر او شاعرۍ په باب کومه علمي څېړنه او پلټنه کړې وه، خو څرنګه چې د شاعرۍ زیاته زېږندوینه پر فطرت ولاړه ده، ده هم له خپل فطري لیاقت او ذکاوت څخه په کار اخیستلو سره داسې شعرونه وزېږول، چې مړینه به یې ډېر کلونه په بر کې ونیسي او د ځینو مړینه خو به یې تر هغه چې زموږ ولس ژوندی وي، ناشونی کار وي.

حیران د شعر په بېلابېلو فورمونو کې شعرونه کښلي، خو ده خپل زیات شعرونه همدغه د پښتو د ولسي شعر په چوکاټونو، یو شمېر یې د غزل او یو شمېر نور یې په پښتو کې باب له عربي ژبې څخه راغلیو چوکاټونو کې لیکلي دي. شعري ژبه یې نرمه، ساده او روانه ده او له تجمل، پېچلتیا او تېروستنې څخه خالي ده. داسې ښکاري چې خپل ټول شعرونه یې له پاک زړه څخه راکښلي او هېڅ ډول کینې ته یې په کې ځای نه دی ورکړی، چې دا هم زموږ د ولسي شعر یوه بله غوره ځانګړنه ده.

څرنګه چې حیران پر موسیقۍ پوره بلد و ، نو شعرونه یې د موسیقۍ له څپو سره ډېر ښه ویل کېږي او په ځینو وختونو کې خو په سېلابي سیستم پسې هم دومره نه دی ګرځېدلی مقصد چې له موسیقۍ سره برابر راغلی، په همغه یې بسنه کړې ده، ځینې شعرونه یې که د کاغذ پر مخ همداسې ووایو نو شاید له سکتې سره به مخامخ شو ، خو که د موسیقۍ له څپو سره یې یو ځای کړو ، ډېر خوند به ورڅخه واخلو ، وګورئ دا شعر له موسیقۍ سره څومره ښه راغلی دی:

ستړګو دې بیا ناغې پیدا کړلې غمجنې دي
چا نه ګیله منې دي د زړګي سره
خاطر دې بیا ولې ملال دی د زړه سره زما
سترګې دې بیا ناغې شوې ناز پروره زما
چاته له درده غاښ چیچې لرې دلبره زما
په مخې دې مړې اوښکې خورې سلګۍ غمجنې دي
تر پایه...

او یا هم دا شعر:

د زړګي پټ زخمونه وښیمه چاته
سل کړم د مینې سودا

د محتوا له مخې د حيران په شعرونو کې ملي، وطني او د ځانګړي انساني مينې روحيه زياته ليدل کېږي، خو په دې کې بيا انساني مينې ته ځانګړی ځای ورکړ شوی دی.
د حيران د شعرونو يوه بله غوره ځانګړنه په دې کې ده، چې دی سره له دې چې په يوې داسې شاعرانه سيمې کې زېږېدلی، چې شاوخوا يې ټوله ولسي شاعرانو نيولې وه، خو دی هېڅکله د هغو تر اغېزې لاندې نه دی راغلی. کله چې په کيسټ کې د هغه شعر د کوم هنرمند او يا په خپله د هغه له خوا ويل کېږي، سړی له ورايه پوهېږي چې دا د حيران شعر دی. حتی ډېر خلک چې سواد هم نه لري، له نورو شاعرانو څخه يې شعرونه بېلولی شي او دا ځکه چې دده په شعرونو کې يو ځانګړی درد پروت دی. که د شعر پېژندنې او اروا پوهنې له مخې د حيران پر شعرونو سوچ وکړو، نو دی له ژوند څخه ناراضه او نا اميده ښکاري. زما په فکر او ګومان دده دا نهيلي له دوو وجو کېدی شي ده ته پېښه شوې وي:
په لومړي ګام کې د ځانګړي انساني مينې له کبله چې شايد چا سره يې مينه درلودله او بيا خپلې هيلې ته نه دی رسېدلی. او په دويم ګام کې د اقتصادي ستونزو له کبله،

ځکه چې دی له کوچنيوبه له سترو اقتصادي ستونزو سره مخامخ و.

خو بیا هم په شعر کې یې دومره زیاته نا امیدي نه لیدل کېږي چې سرې حکم وکړي، چې دی په مطلق ډول په نهیلی کې غرق دی، خو له اواز ځخه یې داسې برېښي چې د ژوند شېبې پرې چندان ښې نه دي تېرې شوي. حیران د خپل عمر په ډېره لنډه موده کې په دې بریالی شو، چې ډېر شعرونه یې زموږ له معیاري شعر سره سیالي وکړای شي او که د موسیقی له څپو سره یې برابرښت په پام کې ونیسو، زموږ تر ډېرو معیاري شعرونو ښه برېښي، وګورئ دا غزله:

زه چې ژړېږم اشنا هم ژاړي
ټوله دنیا زما په غم ژاړي
زما د ژوند صحنه قلم لیکلې
که حیران نه ژاړي قلم ژاړي

او یا هم دا غزله:

ما ته په کعبه د چا قسم مه راکوه
مینه مې حرم دی بل حرم مه راکوه

دغه راز د حیران په شعرونو کې د ځانګړې ژمنې روحیه هم ښه ځلېږي، هغه له نن څخه لږ تر لږه پنځه لس کاله وړاندې په خپل شعر کې وچو شونډو، په اوښکو لندو سترګو، زګېرویو

او سلګیو ته ځای ورکړی دی، خو زمونږ ځینو ځوانو شاعرانو اوس قلم تېره کړی دی او پر دې شیانو خپل وخت تېروي.

ملګریــــه ســـتایه خـــط و خـــال ســـتایه
ښــــکلا د ښـــکلو د جمـــال ســــتایه
په اوښکو سپینې سترګې څه کړې پرېږده
د تـــورو ســـترګو نـــاز و خیـــال ســـتایه

ترپایه...

همدا ډول حیران د ټولنې د هغه وخت د روان ژوند په باب او په هغې کې د اشخاصو د چلند په باب هم په ښکلې بڼه انتقادي نظمونه لیکلي او د خلکو غوږونو ته یې رسولي او پر خلکو هم ډېر ښه لګېدلي، دا ځکه چې خلکو دا کارونه په خپلو سترګو لیدل او ورسره پوره بلد وو. سره له دې چې دده دا ډول لیکنې به پر هنري ارزښتونو ولاړې نه وي، یانې شعري ځانګړنې به په کې په پوره ډول نه وي مراعات شوې، یانې نظمونه دي، خو خلکو او ولس ته یې تر ډېرو شعرونو زیات ارزښت درلود، دا ډول نظمونه د هر شاعر په شعرونو کې موجود وي، هېڅ داسې شاعر نه شته چې د هغه ټوله شاعري دې پر هنري معیارونو ولاړه وي.

خو د حیران دا نظمونه پر خلکو ښه لګېدل، وګورئ دا نظم یې:

درد مې په زړه دی ته ګولۍ راکې د سر ماما
مرض ته ګوره بیا نسخه راکړه ډاکټر ماما

او یا هم دا نظم:

د الینګار موټر کې مه ځئ غورازه ده
ترلې جنازه ده ځان ساتئ ګوره خلکو

یوه بله خبره چې د یادولو وړ ده، هغه داده چې هنرمند ته زمونږ په ټولنه کې تل ترتله په ټیټه سترګه کتل شوي. حیران هم دې خبرې ته متوجه دی او وایي:

د جاهلانو خندا او رمه ځوربږم
خلک مې ولې کچه بولي
هنر زما پیشه ده

دغه راز یو بل ټکی چې د حیران په شعرونو کې د یادولو وړ دی هغه دادی، چې په شعرونو کې یې ځینې کلمې له

محاوروي شکل سره سمې راوړې دي، يانې څنګه چې په ورځني ژوند کې د خلکو له خوا کارول کېږي.
لکه:

درد مې په زړه دی ته ګولی ((راکی)) د سر ماما

دلته د (راکوې) فعل د (راکی) په بڼه راغلی دی.

په هر حال حيران شاعر و او ښه شاعر و او شعرونه به يې تر ډېره وخته زموږ د ولس او خلکو په زړونو کې پاتې وي. په پای کې له درنې خور ځوانې شاعرې پلوشې ساپی، ګران ورور ځوان شاعر لعل پاچا او ګران شاعر عاشق الله فرياد څخه د زړه له کومې مننه کوم، چې له ما سره يې د مرحوم حيران د شعرونو په راټولولو کې مرسته وکړه او په همدې هيله چې خدای ښنلي حيران ته خدای اته واړه جنتونه ورکړي او روح يې ښاد وي، خپلو خبرو ته د پای ټکی ږدم.

په درنښت

په تو له پښتنه مينه

اسمعيل يون

۱۳۶۹ل کال

هر سهر چې د چمن کونج و کنار لټوم
زه په هغه ګل ښېرو کې مخ د یار لټوم

ما د مینې فیصلو کې یو اشنا غوره کړ
محبت مې د ګلرخو په دنیا غوره کړ
اوس د مینې په ساحو کې وفادار لټوم

ژوند مې مینه مرګ مې مینه سودا مینه ده
ما د زړه په سر ښکل کړی ربښتیا مینه ده
اوس په مینه د خوږې مینې دلدار لټوم

ستا د زلفو زولنو کې زړګی ګیر دی زما
نه مې خوب شته نه خندا شته مدام ویر دی زما
ستا د تورو زلفو څوکې تار په تار لټوم

رنګ مې تور دی وچې شونډې سودايي غونډې شوم
کور او کلی رانه پاتې صحرايي غونډې شوم
زه حيران د تورو غرو څوکې ناچار لټوم.

✵

پاکــه ربــه نــن د مینــې اشــنا نــه شــته
ځمکــه نــه شــته اسمان نــه شــته دنیــا نــه شــته

پــرون جــوړې منظــرې وې پــه ســرو ګلــو
نــن خــورې ورې کېــږدی، پــه بیــدیا نــه شــته

پــه ســرو ګلــو بــه غوغــا وه د بلبلــو
هغــه ســوز و ســاز بلبلــې بــورا نــه شــته

کــاڼي بــوټي راتــه لپــې لپــې ژاړي
وایــي ښــکلې نــازولې لــیلا نــه شــته

بېهــوده د وفــا تمــه کــړې حیرانــه
ګلرخــانو کــې یــو ټکــی وفــا نــه شــته.

✵

د زړګـــي پــــټ زخمونـــه وښـــيمه چاتــــه
سل کړم د مينې سودا
خاونـده هېڅـوک مـې غـوږ نـه نيسـي ژړا تـه
سـل کـړم د مينـې سـودا
د بـېلتانـه پـه تـور مـاتم کې
ځان رانه ورک دی په عالم کې
څـه وکـړم لاس مـې نـه رسـېږي بلـې خوا تـه
سـل کـړم د مينـې سـودا
نور به په څه زړګی خوشال کړم
را چـې پـه خپله ځان حلال کړم
څـو بـه سـړې سـړې ګيلـي کـوم اشـنا تـه

ســل کــړم د مینــې ســودا
په تندي تل خورم ګوزارونه
وهم د سرو وینو غــړپــونـه
عالمــه څــه بــه مــې پیښـــیږي انتهــا تــه
ســل کــړم د مینــې ســودا
وینې دې ډنډ ګرځي ګوګل کې
لــه نــاروا بــه څــه حاصــل کې
حیرانــه څــو بــه لاس پــه نــام یــې بېوفــا تــه
ســل کــړم د مینــې ســودا.

✵

د ژوندون په سرمايو مې تالان راغی
په ګلشن زما د وصل خزان راغی

يو پرهار نه دی چې غم د تشخيص وخورم
مرګنی د يار له لوري پيکان راغی

پرورش مې د خاطر په وينو ورکه
اوس خزان مې په هغه ګلستان راغی

د زړه وينې مې شراب ورته نيولي
ښه چې بيا مې نازولی جانان راغی

که په سترګو د وفا ورته نظر کړي
په اميد د وصال سوی حيران راغی.

✵

یاره داسې خوار زار شې لکه زه
په غمونو ګرفتار شې لکه زه

خدای دې اور د عاشقۍ په تندي بل کړه
چې خبر د عشق په کار شې لکه زه

چې دا هومره اجتناب کړې له عاشقو
هسې ګیر په ګل رخسار شې لکه زه

د غمجنو غم هوس مه بوله پوه شه
له غمجنو خبردار شې لکه زه

زه حیران به نو نور څه وایم دلبره
د غمونو سزاوار شې لکه زه.

✵

ستا د غم غشی مدام د زړه په سر خورم
ناست په ویر یم مدام وینې د ځیګر خورم

دا خو ستا د ښیا حسن ګدایي ده
جاهلانو تند کونه در په در خورم

که د یار له لاسه زهر او زقوم وي
په مزه یې لکه شات او یا شکر خورم

زه حیران به عاقبت ځان پرې قربان کړم
په ډیوه د مخ څرخونه برابر خورم.

✵

طبیبـه نـه روغېږمـه مشـکل مـې شـو عـلاج
لـه تشـې تبـې نـه یمـه د سـل مـې شـو عـلاج

بـې ځایـه خـواري مـه کړه زه پـه خپـل مـرض پـوهېږم
قسـم زمـا پـه رب دی نـور پـه هـېڅ شـي نـه روغـېږم
د یـار دیـدن عـلاج دی نـه چـې بـل مـې شـو عـلاج

دوه سترګې راښکاره کړه نور مې هېڅ په ارمان نه شته
درمـان زمـا د رنـځ دی اشـنا ، بـل څـه درمـان نـه شـته
بـس دا تسـکین د رنـځ دی تـل تـر تـل مـې شـو عـلاج

د نـاز پـه کرشـمو کـې دې يـو بـل عجيـب اثـر دی
ارمـان د ناچـار عمـر او تسـل مـې د ځيګـر دی
خـوږو سـترګو سـتونه مو سـېدل مـې شـو عـلاج

لاسـونه را تـر غـاړه موسکه خولـه پـه خنـدا ډکـه
ابتـره سـاه نيـولې وار خطـا ده ځکـه پکـه
حيرانـه پـه رښـتيا چـې اوس بېلکـل مـې شـو عـلاج.

✵

کله چې د مینې ډکه ښکلې دنیا ورانه شوه
بیانو د عاشقو زنده ګي په رښتیا ګرانه شوه

زړه په یار مین شو سترګې ژاړي ګرېوان خیري شو
ټوله رسوایي مې له ټوټې ټوټې ګرېوانه شوه

زه ملامت نه یم ما د مینې قانون ومنه
ښه ده چې خطا او سهوه ټوله له اشنا نه شوه

زه به د غمجنې زنده ګۍ شکایت چاته کړم
واړه بې رحمي مې له دې بې رحمه جانانه شوه

حال زما د سوي، له دې سوو اوښکو وپوښته
دغه افسانه د تمام عمر له حیرانه شوه.

٭

ملګريــــه ســـــتايه خـــط و خـــال ســـــتايه
ښـــــکلا د ښـــــکلو د جمـــــال ســـــتايه

پـه اوښـکې سـپينې سترګې څـه کـړې پرېـږده
د تـــــورو ســــترګو نـــاز و خيـــال ســـــتايه
زمـــا پتـــري د وچـــو شـــونډو خـــوښ دي
تـــه دې پـــه ســـرو شـــونډو زلال ســـتايه
زه بـــه زګېروي‌ـــو تـــه ســـلګۍ وهمـــه
تـــه کـــوم بـــې غمـــه زړه خوشـــال ســـتايه
زه تـــــومتي د زولنـــــو لايـــــق يـــــم
تـــه نـــن د ښـــکلو زلفـــو جـــال ســـتايه

زه بــــه تقـــــدير پســــې بيـــــد يا لتــــوم
د نـــاز حـــرم کـــې تـــه وصـــال ســـتايه.

✵

سپينې سپوږمۍ ځار دې شم ما سره ناكام كوه
حال مې د زړګي وايه يار ته مې سلام كوه

ناست يم يكتنها په غم، ستر ګې مې په اوښكو نم
ډك مې له ګيلو سره دا رنګين پيغام كوه

زړه شو په لمسون د چا، لاړه په لټون د چا
تا ته نيمه خوا درځي ګرانې لږ پرې پام كوه

لاس په نام د قت سره، ورشه محبت سره
سوال مې د وصال سره ښه په احترام كوه

وېسه د حيران پيغام، دا د مينې ډك سلام
نور نو د ښكلا صفت ګوره لاس په نام كوه.

✵

د نــازولو پــه یــاد خیــال و ســودا شــومه زه
څیــرې ګرېــوان ګرځمــه رســوا رســوا شــومه زه

زمــا د زړه پیمانــه، لــه غمــو ډکــه شــوله
خیــال و ســودا مــې پــه، ســر نــن بــې درکــه شــوله
د هرچــا ګوتــه راتــه، د تومــت لکــه شــوله
لاړم د غــرو څوکــو تــه ســر پــه صــحرا شــومه زه

مــا د زړګــي شیشــه کــې، اشــنا لیــدلی دی
د خــوږې مینــې پــه راز، مــې پېژنــدلی دی
د خیلــه لاســه مــې اور، ځانتــه لړلــی دی
خیــر کــه پتنــګ پــه شــانې دود پــه بــکلا شــومه زه

سترګو کې بیا د اوښکو ، جوړې جرګې غونډې شوې
ستا د دیدن فیصلې، په کې خوږې غونډې شوې
اشنا د زړه ستنې مې، درته کږې غونډې شوې
درځم د مرګ په لاره خیر که تالا شومه زه

ستا په یاری کې اشنا ، رابانډې دا راغی
د کورو کلي پوزخند ، د لېونتیا راغی
وایي حیران لېونی، هغه ده بیا راغی
خبر له ځانه نه وم انګشتنما شومه زه.

غم دې په ما زور و پټ پټ مې ژړل
زه وم د غم کور و پټ پټ مې ژړل

جوړه قتلګاه وه مينې ژړېدې
هر طرف غوغا وه سرې لمبې ختې
بل د هجران اور و زړونه داغېدل

خوله په خندا ډکه وه ښکلې بې پروا
ناسته ځکه پکه وه سپين مخ يې زېبا
تور زلفان يې خور و، ورو ورو رپېدل

خيال د اشنا ياد شو لاړم لاس په نام
زړه په ديدن ښاد شو ومې که سلام
بخت د حيران تور و يار کله کتل.

✵

ما چې ولیده د یار ښکلی بشر
لکه خاص چې وي په ما باندې اختر

توري زلفې یې په ناز شانه کولې
لور تر لوره کښته پورته و معطر

کرشمو کې یې یو بل عجب اثر و
زما خوار زړګی یې خوار کړ یو نظر

بې پروا مې خوا نه تېره شوه موسکۍ شوه
او ریې بل کړ د حیران د زړه په سر.

ځــو بــه ارمانونــه د زړه تنــګ ســاتم
نــوره بــه دې لار لکــه ملنــګ ســاتم

تـا چې پـه سرو وینو سترګې سرې کړلې
زه بـه لیمـې سـرې پـه وینـو رنـګ سـاتم

ســترګو مــې د ســترګو لار څــارلې ده
غـوږ کـې د اشـنا د پـاولو شـرنګ سـاتم

درد د رنـــدو ســـترګو لـــه دوا شـــوله
ځکــه تــورې خــاورې د پتنــګ ســاتم

زه حیــران بــه اوس زړګــی تســل کړمــه
دا ګیلـې بـه یـار تـه پـه پالنـګ سـاتم.

✵

په سترګو کې د مينې پټ اسرار مزه لري
نازو نه کرشمې د خپل دلدار مزه لري
بورا دی که بلبل
صفت کوي د ګل
مثال نه لري بل
خوږې خوږې خبرې د ربار مزه لري
خوبان که جنګ وقار کړي
د شنو لښتو ګوزار کړي
عاشق پرې افتخار کړي
د ښکلو اخ و ډب کې دندو کار مزه لري

وعده چې د وصال وي

د مــینې پـُـرس و پــال وي
غــمونــه ټول پــایـمال وي
عـالمـــه هغـــه شـــپه د انتظـــار مـــزه لـــري
د مــینې داســې کــار وي
هـر څـوک چې ګرفتار وي
حــیرانــه خــوار و زار وي
ټـــول ژونـــد د عاشـــقانو نـــاقرار مـــزه لـــري.

✵

د بــد و بــد د ښــو بــه ښــه يــاد بږي
و ايــه اشــنا د تــا بــه څــه يــاد بږي

هر څه به تېر شي مګر هېر به نه شي
د خــوږې ژبـــې بــه خــواږه يــاد بږي

هــر څــه کــوې خــو نــاروا مــه کــوه
داسـې خـو نــه چـې دا بـه نــه يـاد بږي

ترخـه ترخـه وي تـريخ تـاريخ جـوړوي
د نـــن ترخـــه ســـبا ترخـــه يـــاد بږي

سـترګې نـږدې کـړه د حيـران زړګـي تـه
سـتا خـوږې سـترګې يـې د زړه يـاد بږي.

لېونۍ مينې دې هسې لېونی کړم
چې همه واړه عالم کې خندنی کړم

مستې سترګې دې د سرو لبانو ست کړي
بې صبري دې سپينې خولې ته هولنی کړم

چې د مخ ډيوې دې بلې په تور تم شي
هغه دم به ځان و جسم سپېلنی کړم

تېر خو هېر دي په حيران د سبا پرېږده
که يو ځلې دې را ياد لا پرونی کړم.

زما ژوند د یار له غم سره مزه که
لکه ګل د اوبو نم سره مزه که

د ښکلا حسن کتو لایق دې نه یم
پیغمبر لوح و قلم سره مزه که

پاکه مینه د حیران پاکه اشنا ده
ځکه مینه مې صنم سره مزه که.

✵

شـیرینه یـاره نـو پـه خولـه بـه څـو ګیلـې کومـه
پرېـږده چـې مینــه کـې سـلګۍ ورې ورې کومـه

یو خوا دې غم د تورو سترګو کړم زخمي په ځیګر
بـل دې هجـران پـه زړه را ومنـډه د ظلـم خنجـر
خلاصـه مینـې دې پـه غـم کـې کړمـه شـام و سـهر
درتــه ګیلــې بــه نــو د کــومې قبیلــې کومــه

زړه مـې مجنـون شـو رانـه غـوا ړي د لـیلا سـترګې
لکـه ماشـوم یـې کړلـې سـرې نـو پـه ژړا سـترګې
نـه شـته نیازبینـه کـه ړنـدې شـوې د دنیـا سـترګې
خاونـده چـا نـه بـه تپـوس اوس د لیلـې کومـه

سـوی حیـران یـم سـوی آه سـوی فریـاد کومـه
ژړا لــه غمــه سـتا د دوه سـترګو پـه یـاد کومـه
ورې ســلګۍ بــه د مجنــون او دفرهــاد کومــه
دا مــې پــه برخــه دی ســلګۍ ورې ورې کومــه

٭

زړګیــه تــا تــه لــیلا بیــا یــاده شــوه
ماتـــه جفـــا د بـــې وفـــا یـــاده شـــوه

غـــوټې پـــه موســـکه خولـــه خنـــدا کولـــه
بلبلـــه ســـتا مـــې واویـــلا یـــاده شـــوه

شـــبنم لـــه ګلـــه ببلېـــده زړل یـــې
ځکـــه مـــې سمدســـتي ژړا یـــاده شـــوه

حیرانـــه حـــال مـــې د پتنـــګ ولیـــده
ماتـــه د مینـــې نـــاروا یـــاده شـــوه.

✵

نیمه شپه وه د خیالونو ولولې راغلې
د غمونو ډلې قافلې راغلې

نیمه شپه وه چې د هجر لمبه بله شوه
دا د غم لمبه مې تاوه له ګوګله شوه
زړه زخمي شو شنې لوخړې مې له خولې راغلې

ستړګې پټې خیال کې ډوب د خپل اشنا شومه
لاس مې پاس په تندي کېښود په ژړا شومه
له هیبته مې په مخ سرې خولې راغلې

تنهــا ناســت یمــه فریــاد د یــار پــه یــاد کــوم
ســوی ســوی اســو ېلی ســوی فریــاد کــوم
هــرې خــوا نــه د هجــران د غــم لمبــې راغلــې

نــور څــه نــه و تــوره شــپه وه یــو حیــران غریــب
یک تنها په غم کې ډوب کم بخت پرېشان غریب
ځکــه خــولې تــه مــې نیمګــړې څــو ګیلــې راغلــې.

پــه زړه مــې د ژونــدون هغــه نازونــه ټــول ارمــان دي
د تـــورو تـــورو ســـترګو
ارمــان مــې هــر زمــان دی ، د تــورو تــورو ستــرګو

ســـوری ســـوری ځیګــر دی، د مینـــې انتظــار کــې
پــه زړه مــې جــوړ محشــر دی، د مینــې انتظــار کــې
یـــو مینـــه زمانـــه ده اشـــنا ډېـــر دې عاشـــقان دي
د تـــورو تـــورو ســـترګو
څـــوک ســـر وهـــي ژړېـــږي، اختـــه پـــه اندېښـــنو
څـــوک زړه مښـــي ځـــوربږي اختـــه پـــه اندېښـــنو
لــه اوښــکو وینــو ډک یــې انتظــار دواړه چشــمان دي
د تـــورو تـــورو ســـترګو
نــن تېــره پــه ســبا شــوه، تــر څــو بــه لا حیــران یــې
ســبا د غــم ســودا شــوه، تــر څــو بــه لا حیــران یــې
رنــګ ژېــړ پــه یارانــه کــې وچــې شــونډې د حیــران دي
د تـــورو تـــورو ســـترګو.

✵

هسې غم کړمه د ښکلو بې اختيار
په رڼو سترګو مې ورکه کړله لار

نه پوهېږم چې دا څه رابانده شوي
چې نه يار شم پېژندلی نه اغيار

سرې لمبې شوې رانه تاوې په کې سوځم
راته اور شو نو ښايسته ښکلی ګلزار

که د ټول جهان خوبان ټول وفادار وي
په قسمت د خوار حيران دي جفا کار.

✲

ودې ســوم جانانــه ســترګو کــې اثــر لــرې
زړه مــې شــو قلــم قلــم څــه خيــالي بشــر لــرې

راشــه ســاه مــې خېــږي روح مــې تاتــه انتظــار دی
ای د زړګـي سـره نـور پـه دې کـې بـې اختيـار دی
مرمــه بــې لــه تانــه چــا بانــدې نظــر لــرې

رنځ زما مشکل شو ساه مې خېږي درد مې زور دی
ای د رنــځ طبيبــه ! رارســېږه حــال مــې نــور دی
ای د درد درمانــه راشــه کــه خبــر لــرې

مينــه دمــين وي خــو پالنــه وي دنيــا کــې
بيـا بـه پـس لـه مرګـه وفـا څـه کـوم عقبـا کـې

هلتـــه بـــه شـــي ګرانـــه خيـــال کـــه د محشـــر لـــرې

زه دا ســتا حيـران يـم څـه مـې کـړې رضـا دې خپلـه
ســرو مــال مــې ســتا عشــق کـې بـا يللی لـه ازلـه
ګرانـــه مهربانـــه تـــه اختيـــار پـــه ســـر لـــرې.

✵

روييـاره يـار تـه وايـه زمـا سـوال منـې کـه نـه؟
د مينـې پـه دنيـا کـې مـې وصـال منـې کـه نـه؟

دوه سترګې دې کړه پورته زه خيال ستا د ليدو کړم
رښـتيا وايـه محبـوبې دغـه خيـال منـې کـه نـه؟

د ګـل قـدر بلبـل کـړي د جمـال بـه عاشـقان
تعظـيم د عاشـقانو د جمـال منـې کـه نـه؟

يـو ځلـې دې خولـه راکـړه پـه ډېـره خـوږه مينـه
د مينـې ارزوګـانې هـر مهـال منـې کـه نـه؟

حيـران د ارزو ګلـه لـږ پـه بـد حـال مـې خبـر شـه
نيمګـړې التجـا مـې د بـد حـال منـې کـه نـه؟.

✵

څوک را ته سلګۍ که څوک مې ځای پرځای وژلي دي
ما چې په ملالو سترګو هرې خوا کتلي دي

زه چې سترګې تورې شونډې سرې اوربل شانه کړمه
تورې زلفې نورې په سپین مخ دانه دانه کړمه
ښايي چې تمام عالم به واړه دېوانه کړمه

سترګې به رندې وي په ليدو چې مبتلا نه شي
هغه زړه دې وچوي چې په يو نظر تالا نه شي
وينې به يې سپينې په هر رګ کې په جوش را نه شي

زړونه مې د مينې په سيخ اړخ په اړخ داغلي دي

ډېر زما له غمه حال زبون ځيرې ګرېوان ژاړي
هر خواته چې ګورم لېوني خواره پرېشان ژاړي
بل مې د خولګۍ په تمه تل سوی حيران ژاړي
ډېر راته راغلي بېنوا راځنې تللي دي.

❋

رانه هېر کړو ډېر یادونه دا ستا یاد
چې را یاد شي بس زړګی شي په فریاد

افرین دې په دا هسې یارانه شي
زه دې غم کړم صبح و شام و ته عناد

ستا په مینه چې زه هغومره صادق یم
په جهان به نه مجنون و نه فرهاد

پس له مرګه که ښادي راشي لحد کې
څه فایده ده چې په ژوند نه شومه ښاد

نه د رب په رضا لاړه نه روغېږي
په حیران بېچاره وشو څه فساد.

پــه ښــکلو ارمــانونو بــه دا ســوی زړګــی ســوړ کــړم
وطنـــه ! تــا بـــه جـــوړ کـــړم وطنـــه تــا بـــه جـــوړ کـــړم

زمـــا ښایســـته وطنـــه ولا ښـــه بـــه دې ســـینګار کـــړم
دا تـــورې ســـپېرې دښـــتې بـــه دې ښـــې ګـــل و ګلـــزار کـــړم
ښایســـته ښـــکلي زلمیـــان بـــه دې راپورتـــه پـــه تلـــوار کـــړم
دا وږې یتیمـــان بـــه دې هـــر یـــو پـــه ګېـــډه مـــوړ کـــړم

ړانـــده، کانـــه بچـــي بـــه دې بینـــا پـــه زېربنـــا کـــړم
بیـــرغ بـــه دې راپورتـــه پـــه چـــک چکـــو پـــه هـــه هـــا کـــړم
زمـــوږ ملـــي نـــاموس یـــې ټـــول بـــه تـــا ځنـــې فـــدا کـــړم
قربـــان بـــه دې خـــدمت کـــې نـــر او ښـــځه ځـــوان او زوړ کـــړم

د پوهې لمر ختلی معلوم داره ښکاره لار ده
تیارو د ناپوهۍ نه یو وتلي اوس سهار ده
منزل و هو روان یو خپل هدف ته مو تلوار ده
قسم دی چې بد خوا به دې په ډېر ارمان کې سوړ کړم

ستا ناوې به سینګار شي لور تر لور به خوشالي شي
حیرانه بیا به هلته ټول جهان سره سیالي شي
ازبک و هزاره افغان به کلکه ورورولي شي
هر خوا به کور په کور درځنې ورک ملي اروړ کړم

تر څو په خوب ویده دي د وطن ښایسته زلمیان
راپورته شئ بیدار شئ لږ څه وپېژنئ ځان

وطن زموږه کور دی په خپل کور کې نا محرم یو
چې نوم د وطن واخلو نو په دې ولې مجرم یو
څه وجه ده ځوانانو سپېږ خور دهر ظالم یو
بېګاه سبا په سر د ظالمانو خورو سوکان

نه مو ښې جامې په تن کړې نه په نس باندې ماړه شو
د یو څپک جوارې په ارمانونو کې زاړه شو

نه هېڅکله د خان صاحب د قرض ځنې ساړه شو
تر څو به دوی خانان وي موږه وربي مزدوران

جهان کې کونج په کونج ورک شوی نوم د استعمار
اختر دی مساوات دی هر يو بوخت دی په خپل کار
تبعيض له منځه تللی د مزدور او د بادار
تراوسه زموږ غوښې خوري ناترسه باداران

په ډېره شتمنۍ کې موږ ولې خوار و زار يو
دا ځکه چې حق غواړو بس کافر شو ګنهکار يو
ملا صاحب کړو امر دوزخيان شو معلومدار يو
حيرانه وايه موږه به شو کله جنتيان.

✵

د جاهلانو خندا او رمه څوریږم
خلک مې ولې کچه بولي
هنر زما پیشه دی

عقل، شعور لرم انسان یم
ځواني طاقت لرمه ځوان یم
د قام د هیلو ترجمان یم
د ګران ولس په خدمتونو نه شرمیږم
هنر زما پیشه دی

مـــین پـــه خپـــل ملـــي کلچـــر یـــم
پـــه اهلیـــت کـــې ښـــه خبـــر یـــم
مســـخره نـــه یـــم بـــا هنـــر یـــم
خیر که خلک خاندي زه خو ډېر په دې نازېږم
هنـر زمـا پیشـه دی

بشـــر خـــو ټـــول مغـــه بشـــر دی
یـــو اراده یـــو یـــې مصـــدر دی
کـــه خـــوار غریـــب کـــه معتبـــر دی
پـه کـور او کلـي کـې زه ولـې بـد یـاد ېږم
هنـر زمـا پیشـه دی.

ماتــه پــه کعبــه د چــا قســم مــه راکــوه
مینــه مــې حــرم دی بــل حــرم مــه راکــوه

مینــه خــو پېغــور نــه دی د مینــې لېونیــه
ماتــه پېغورونــه د صــنم مــه راکــوه

خیـر دی کـه د یـار لـه غمـه مـرم حکیمـه ودې مـرم
بــس د زړه زخمــو تــه مــې ملهــم مــه راکــوه

دا زه حیـران لـه غمـه لېـونی او غمجـن خـوښ یـم
غـم مـې د یـار خـوښ دی بـل یـو غـم مـه راکـوه.

ابتره راغله ساه نيولې قسم
بې پروا تېره شوله غلې قسم

بېګاه مې خوا نه بې پروا تېره شوه
غره د حسن په ښکلا تېره شوه
له قاره شنه ښکلې ليلا تېره شوه
بيا کوم ناترسه قارولې قسم

یوه شغله وه راښکاره غوندې شوه
د عاشقانو ننداره غوندې شوه
کږه وږه شوه کناره غوندې شوه
شوخه هوسۍ چا ځغلولې قسم

په ښایسته مخ یې سره ګلان کرلي
په سپینو لېچو یې ماران روزلي
په کرشمو یې عاشقان وژلي
د زړونو ښکار ته راوتلې قسم

حیرانه خیال وکه سودا د مینې
دا کوم مثال دی په دنیا د مینې
یا حقیقت به وي لیلا د مینې
که مې په خوب چېرته لیدلې قسم.

سترګو دې بيا ناغې پيدا کړلې غمجنې دي
چانه ګيله منې دي د زړګي سره

خاطر دې بيا ولې ملال دی د زړه سره زما
سترګې دې بيا ناغې ناغې شوې نازپروره زما
چاته له درده غاښ چيچې لري دلبره زما
په مخ دې مړې اوښکې خورې سلګۍ غمجنې دي

زړګی دې ډک دی لـه ګیلـو پـه خولـه ویلـې نـه شـې
د اند ښښــــنو توپـــان د زړه تســـلولی نـــه شـــې
د خواشـینی، سـلګی پـه شـونډو پټـولی نـه شـې
د غـــم ســـلګۍ دې بیـــا بـــې واره لغـــوړنې دي

د ښـو څـوکې دې ابتـرې شـوې تسـل بـه غـواړي
لـه اوښـکو ډکې چاتـه برې شـوې تسل بـه غـواړي
د حیـران خواتـه برابـرې شـوې تسـل بـه غـواړي
لـــه ګیلـــو ډکـــې کرشـــمې دې اند ښښـــمنې دي.

✵

مـخ مـې د هجـران پـه لمبـو سـوی سـوی سـکور دی
دا زبېښـلی رنـګ مـې ګـوره ځـه لـه غمـه تـور دی

هســې نـا کردې چـې دې زمـا پـه ژونـدون کـړي دي
سـتا خمـارو سـترګو مـې د ژونـد سـرمايې وړي دي
سـتا لـه ظلمـه زوره مـې اعضـا د بـدن سـتړي دي
هســـې دې پـــه مـــا را اړولـــې د غـــم خـــړي دي
زه په فرياد ناست يم ستا خوښې او لړې چړي دي
دود مې لـه سر خېژي بـل مې زړه کې دغـه اور دی

حق ویلی نه شم راسره د هجران وېره ده
تا چې په ما کړې اوس مې هغه کړده هېره ده
دا تعدا لا څه کوې چې تېره لا په تېره ده
خیر دې عاقبت وې راته دا ظلم لا چېره ده
دا څنګه یاري ده چې له میني جفا ډېره ده
ښاد په وصال نه شوم د هجران اندېښنه زور دی

زه په ژړا ناست یم ته زما په ژړا خاندې
چا ته ستا له لاسه دا زخمي زړګی کړم وړاندې
هسې نا کردې چې ته زما په ژوندون کاندې
خود دې زه حیران په اور ستې کړم لاندې باندې
ما په سر ګاللي ستا له خوا نه ترخې تاندې
خیر که ستا له لاسه مې خراب د زړګي کور دی.

زه چې ژړېږم اشنا هم ژاړي
ټوله دنیا زما په غم ژاړي

د یار له غېږې په ژړا پرېوتم
لکه په ګل کې چې شبنم ژاړي

زړګیه ویلی شه ټوټې ټوټې شه
چې نازولی په حرم ژاړي

زما د ژوند صحنه قلم لیکلې
که حیران نه ژاړي قلم ژاړي.

✵

چاته ښکاره کړمه د زړه زخمونه
اشنا پرې ایښي د جفا داغونه

زما له غمه دفترونه جوړ شول
نه شته د یار د غه عمده عرضونه

یو مې له ځایه زړه په غم ستي و
سترګو پرې ښخ کړل د ښو سیخونه

زړګی مو موړ دی په نعمت د مینې
سبا بېګاه خورم د وصال غمونه

حیرانه زړه دې په جفا تسل کړه
د عاشقانو وي نصیب دردونه.

✵

هغــه یــار د مینــې بــې وفــا و پــر ســتم و خــوت
چاتــه فریــادي شــم جفــا کــار زمــا صــنم وخــوت

څــو بــه ســتا لــه لاســه نــازنینې د زړه وینــې خــورم
ســتا د بېرحمــۍ څپېړې زړه بانــدې سنګینې خــورم
دغــه زمــا حــال دی اندېښنــې دا ســتا د مینــې خــورم
وکــړه یــو نظــر د مینــې ســتا پــه خیــال مــې دم وخــوت

نــور عــالم کــل واړه زنــدګي لــري خنــدا ســره
دا خــو بخــت زمــا دی الــوده غــم و ســودا ســره

زړه زما بلـد شـو اندېښـنو ويـر و ژړا سـره
څه وکړمه خدايه په نصيب مې د يار غم وخوت

چاته ستا له لاسه دا زخمي زړګی ښکاره کړمه
څوک به مې عرض واخلي که ګرېوان پاره پاره کړمه
ستا د ظلم و زوره به نګاره څه چاره کړمه
بس کړه ظلم پرېږده له زخمي زړګي مې نم وخوت

زه حيران مجبور شوم فريادي درته راغلی يم
اور مې په سر بل دی لکه شمع سوزېدلی يم
مرمه نه روغېږم له ډېر درده کړېدلی يم
ولې دې غماز په درکې مانه مقدم وخوت.

✵

درد مــې پــه زړه دی تــه ګــولۍ راکــی د ســر مامــا
مــرض مــې ګــوره بیــا نســخه راکــړه ډاکټــر مامــا

وایــم د غــاښ معمــولي درد لــرم نســخه کــه راکــړې
تــــه د اتــــو کــــالو لیکــــې راتــــه بســــتر مامــــا
معاینــه خانــه کــې کښــته پورتــه ګــورم هېڅ نــه شــته
خــــالي خلتــــې دي د ســــېرمو زوړ نیشــــتر مامــــا
همدغــه وینــې مــې رګــو کــې وې چــې تــوی دې کړلــې
دا پېچکــــاري وه کــــه د زوړ غــــویې وه ښــــکر مامــــا
پیســــه دار درولــــې غریــــب پــــه تېــــل وهلــــو باســــې
بیــــــدار ولاړ دی دروازه کــــــې کمبــــــوډر مامــــــا

حیــران بــه څــو درتــه پــه شــعر ســتایي د زړه دردونــه
خــدای دې غریــب لــه زړه نــه خپلــه کــه خبــر مامــا.

✵

نه به ژوندی یم نه به ښکلې لیلا بیا ووینم
نه به یې سپینه خولګۍ د کره په خندا ووینم

نه به ژوندی یم نه به بیا هغه نازونه کوي
نه به په تورو سترګو پټ اشارتونه کوي
نه به یې سرې شونډې نازک ستونه کوي
نه به د بلې معشوقې داسې وفا ووینم

نه به ژوندی یم نه به بیا هغه خیالونه کړمه
نه به یې تورې زلفې بیا د ناز تالونه کړمه
نه به یې بیا له سپینې غاړې تاو لاسونه کړمه
نه به په خوب کې چېرې هغه تماشا ووینم

نه به ژوندی یم نه به بیا هغه اشنا راشي
نه به مې بیا غېږې ته مسته په خندا راشي

نــه بــه پــه مخــه نــازولې لــيلا بيــا راشــي
نه به د مينې ډكې سترګې په موسكا وويـنم

نه به ژوندی يم نه به بيا زلفې تاوداري كړي
نـه بـه پـه سـپين جمـال خالونـه لارې كـړي
نه به حيران ته راښكاره سترګې خماري كړي
پيدا بـه نـه شـي كـه ثلـور كونجـه دنيـا وويـنم.

د محمد اسمعیل یون لنډه پېژندنه

محمد اسمعیل یون د حاجي محمد خان زوی پر ۱۳۴۲ل کال، د لغمان ولایت د الینګار ولسوالۍ دنیا ته راغلی دی ...

لومړنۍ زده کړې یې د الینګار ولسوالۍ د سلینګار په لومړني ښوونځي کې سرته رسولي دي، تر هغه وروسته کابل ته راغلی او په خوشال خان لېسه کې شامل شو. پر ۱۳۶۲ل کال له نوموړې لېسې څخه په دویم نومره بریالی او پر ۱۳۶۷ل کال د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې محصل شو. پر ۱۳۷۰ل کال له نوموړې څانګې څخه اول نومره بریالی او پر همدې کال بېرته د پښتو څانګې د کدر غړی شو. پر ۱۳۸۵ل کال په نوموړې څانګه

کې د ماسټرۍ دوره پیل شوه، یون په ډېر ښه او بریالي ډول دا دوره پای ته ورسوله.
محمد اسمعیل یون له ۱۳۷۰ل کال څخه بیا تر ننه پورې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي تدریسي غړی او د(پوهندوی) علمي پوړۍ ته رسېدلی دی، پر استادۍ سربېره، استاد یون د ((کابل پوهنتون))، ((هیلې)) او((شمشاد))مجلو د چلوونکي دنده هم په ښه ډول ترسره کړې ده. په پېښور کې د چاپېدونکې ((معارف)) مجلې کتونکی غړی هم و. همدارنګه دیو شمېر نورو چاپي خپرونو همکار هم پاتې شوی دی.
استاد یون پر ۱۳۸۱ل کال، په جلال اباد کې بېړنۍ لویې جرګې ته د ختیزو ولایتونو د انتخاباتو د دفتر مشر شو، ددې جرګې لپاره تر ټاکنو وروسته د جرګې غړی، بیاد جرګې د غړو له خوا د بېړنۍ لویې جرګې دلومړي منشي په توګه انتخاب شو. استاد یون په دې جرګه کې تر خپل وروستي وسه خپل ملي او تاریخي مسولیت ادا کړ او د هېواد دښمنه عناصرو د توطیو مخه یې ونیوله.
تر دې جرګې وروسته، کله چې د افغانستان د اساسي قانون د تدوین بهیر پیل شو، نو استاد یون بیا ددې بهیر لپاره د ختیزو ولایتونو د دارالانشاد دفتر مشر وټاکل شو. په ختیزو ولایتونو کې د اساسي قانون د لویې جرګې لپاره انتخابات هم د همدې دفتر له

خوا ترسره شول.استاد یون د اساسي قانون د تصویب په لویه جرګه کې د نوموړې جرګې د دارالانشا د غړي په توګه خپل فعال رول ادا کړ. ټاکل شوې وه، استاد یون په ختیزو ولایتونو کې د افغانستان د جمهوري ریاست لپاره د عمومي ټاکنو د دفتر مسول شي، خو په کابل کې د لویو جنګسالارانو او ځینو تنظیمي مشرانو له خوا پر حکومت او ملګرو ملتونو د زیات فشار له امله له کاره ګوښه شو.ملګرو ملتونو(UNAMA) استاد یون ته وړاندیز وکړ، چې په کابل کې به تر دې لوړه دنده درو سپارو، خو استاد یون ونه منله او خپلې استادۍ ته یې دوام ورکړ.

درې کاله وروسته یې د ځینو ملګرو په زیات ټینګار او غوښتنه، د جمهوري ریاست د ملي امنیت شورا په دفتر کې د فرهنګي چارو د ریاست دنده ومنله او په کابل پوهنتون کې پر استادۍ سربېره لا تر اوسه دا دنده پر مخ وړي.استاد یون پر ۱۳۸۵ل کال د افغانستان او پاکستان د امن ګډې جرګې لپاره د افغانستان له خوا د منشي په توګه غوره شو او دا دنده یې هم په ښه ډول ترسره کړه.

استاد یون د خپلو اکادیمیکو لیکوال په توګه په تېرو شلو کلونو کې ګڼ شمېر فرهنګي او ټولنیز خدمتونه ترسره کړي، په ګڼو چاپي، راډیویي او ټلویزیوني مرکو کې یې د واقعیتونو او حقایقو د څرګندېیان له امله د خلکو په زړونو کې ځای نیولی دی. که څه هم

ډېر خلک د یون لیکنې، مرکې او نظریات خوښوي، خو یو شمېر داسې خلک هم شته، چې د یون سرسختي مخالفین دي. د هغه ملي او ګټورو نظریاتو ته هم غلط رنګ او تعبیر ورکوي، دا ډول اشخاص، چې اکثره یې زورواکي او د سیاسي ډلو ټپلو غړي او مشران دي، د استاد یون نظریات خپلو شخصي او تنظیمي ګټو ته خطر بولي، نو ځکه یې په ټینګه مخالفت کوي. زه ددې شاهد یم، هر کله چې یون کومه لیکنه او مرکه کړې، نو دده پر وړاندې یې مثبت او منفي غبرګونونه دواړه راپارولي دي، منفي غبرګونونه اکثره وخت د هغو اشخاصو او ډلو له خوا وي، چې په تېر کړکېچن سیاسي بهیر کې یې ډېرې نامشروع ګټې ترلاسه کړي او ځانونه یې مطرح کړي دي.

مثبت غبرګونونه اکثره د ولس د مشرانو، روښنفکرانو او نورو مخورو له خوا وي، خو استاد یون په دغسې سختو اغزنو او تنګو شرایطو کې بیا هم خپل فرهنګي، سیاسي او ټولنیز کار ته دوام ورکوي.

دا اوسنی فرهنګي کار، چې تاسو یې اوس په مسلسل ډول ګورئ، دا د تېرو شلو کلونو کارونه دي، چې له تېر یو نیم کال راهیسې پرې په منظم ډول کار شوی، اوډل شوي او دادی ستاسو مخې ته اېښودل کېږي، په داسې یو دولتي دفتر کې چې بوختیاوې په کې

ډېرې وي، د منظم او ستر فرهنګي کار سرته رسول اسانه کار نه دی. استاد یون پر خپلو فرهنګي کارونو سربېره د ګڼو فرهنګي ټولنو د غړي، همکار او موسس غړي په توګه هم خپل فرهنګي رول ادا کړی، په پېښور کې یې د دوو المان مېشتو فرهنګي ټولنو (د افغانستان د کلتوري ودې ټولنې) او (د پښتني فرهنګ د ودې پراختیا ټولنې) د همکار په توګه د بېلابېلو لیکوالو په لسګونو اثار، ایډیټ او چاپ کړي دي. دغه راز یې په سلګونو کورنیو مشاعرو، ادبي غونډو او سیمینارونو کې ونډه اخیستې ده، خپله یې هم په لسګونو مشاعرې، سیمینارونه او علمي ورکشاپونه جوړ کړي دي.

سربېره پر دې، په یو زیات شمېر، ملي او نړیوالو کنفرانسونو کې یې په ښه ډول د خپل هېواد استازي کړې ده. دلته به یې د اثارو یادونه وکړو:

اثار

الف- پنځونې:

کتاب نوم	څرنګوالی	چاپکال
• مټکور	لومړۍ شعري ټولګه	دویم ۱۳۸۷
• په اورونو کې سندرې	دویمه شعري ټولګه	دویم ۱۳۸۷

ب- راټولونې:

- هیلې ګډه شعري ټولګه دويم ۱۳۸۷
- نیمګړي ارمانونه د حیران شعري ټولګه دويم ۱۳۸۷
- د لوونو فصل ګډه شعري ټولګه دويم ۱۳۸۷
- د نازو انا یاد د سیمینار د لیکنو ټولګه دويم ۱۳۸۷
- د استاد الفت نثري کلیات د استاد الفت نثرونه دریيم ۱۳۸۷
- سیندونه هم مري د اسحق ننګیال شعري منتخبات دويم ۱۳۸۷

ج- ژباړنې:

- د ټولنپوهنې له نظره: په افغانستان کې د واک جوړښتونه
  د پوهنوال روستار تره کي اثر دويم ۱۳۸۷
- .د افغانستان فرهنګي میراثونو ته یوه کتنه
  د نینسي دوپرې اثر دويم ۱۳۸۷
- په افغانستان کې د جګړې جنایتکارانو محاکمه
  د پوهنوال روستار تره کی اثر دويم ۱۳۸۷

د- یونلیکنې:

- د اماراتو سفر د اماراتو یونلیک دويم ۱۳۸۷
- که یون دی یون دی د اروپا یونلیک لومړی ۱۳۸۷
- د پنټاګون ترڅنډو د امریکا یونلیک لومړی ۱۳۸۷

هـ- څېړنې او شننې:

- د محمد ګل خان مومند اند و ژوند ته یوه لنډه کتنه دويم ۱۳۸۷
- استاد زیار د پښتني فرهنګ یو ځلاند ستوری دويم ۱۳۸۷
- د کابل پوهنتون د ادبیاتو پوهنځي پښتو کتابښود دويم ۱۳۸۷
- د افغانستان فرهنګ ته اوښتي زیانونه دويم ۱۳۸۷

- د پښتو شعر هندسي جوړښت شپږم ۱۳۸۷
- له افغانستانه د مسلکي کادرونو د فرار عوامل دويم ۱۳۸۷
- ساينسي پرمختياوې دويم ۱۳۸۷
- ببرړنې لويه جرګه ولسواکي او زورواکي دويم ۱۳۸۷
- انديال خوشال لومړی ۱۳۸۷
- هيله د خپلو سريزو په لمن کې لومړی ۱۳۸۷
- کلتوري يون لومړی ۱۳۸۷
- فرهنګي فقر لومړی ۱۳۸۷
- مرکه او مرکې لومړی ۱۳۸۷
- خوشال په خپل ايډيال لومړی ۱۳۸۷
- د کتابونو په وږمو کې لومړی ۱۳۸۷
- افغانستان په سياسي کړلېچ کې لومړی ۱۳۸۷
- پښتو ليکنی سمون لومړی ۱۳۸۷
- اوسنۍ رسنۍ لومړی ۱۳۸۷
- که نړیوال ماته وخوري؟ لومړی ۱۳۸۷

خدای (ج) دې استاد يون ته ډېر عمر ورکړي او جرئت دې ورته هم تاند لري، الله (ج) دې دی له هر ډول بدو بلاوو وژغوري، په فرهنګي کارو زيار کې ورته د نور زغم او وسېلې هيله لرم.

په درناوي

وفاالرحمن وفا

کابل- افغانستان

nimgəṛi armanuna

(Uncompleted desires)

Hairan's poems collection

Collected
By:
M. Ismael yoon

ISBN 978-9936-500-01-3
9 789936 500013 >

د خپرونو لړ: (۲)